

İşıqlı sabahlar üçün, parlaq bir gələcək üçün,
çiçəklənən millət üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir
gənclik üçün, **düşünərək yaşayanlar üçün**, xoşbəxt bir
ailə üçün, sevincli qəlblər üçün, gülən üzlər üçün,
həyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin
qələmi ilə yazmaq üçün

parlaq imzalar

Kitabın sahibi: _____

Oxu tarixi: _____

Qalaqurma

(şeir və esselər)

AZƏR ELŞADOĞLU

Buraxılışa məsul: Nurman TARİQ

Redaktor: Toğrul MUSAYEV

Korrektor: Turac ELDARQIZI

Yekun oxunuş: Elvin PAŞA

Bədii və texniki tərtibat: İsmayıl SÜLEYMANLI

Üz qabığının dizaynı: Azər ƏSGƏRZADƏ
İsmayıl SÜLEYMANLI

Azər Elşadoğlu
QALAQRMA

Bakı, "Parlaq İmzalar" Nəşriyyatı – 2016, 184 səh.

© Azər Elşadoğlu / 2016
© Avtoqraf klub / 2016
© Parlaq İmzalar MMC / 2016

Kitabın bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri qadağandır.

Parlaq İmzalar Nəşriyyatı | 32
Avtoqraf klub | 2

www.parlaqimzalar.az
info@parlaqimzalar.az
fb.com/parlaqimzalar
0552595972 / 0552597259

Mündəricat

Ön söz _____	9
Rəylər _____	13
Başlamayan savaşılarım _____	19
Özümlə təftiş _____	21
Bir az daş kimi _____	23
Yağışa elegiya _____	24
Ümidlərin dirənci _____	26
Qara qəpik _____	27
Bədənimin iqtidarı _____	29
13 il sonra _____	32
Dalan _____	34
Cücərir insan _____	35
Yolkasız uşaqlar _____	36
Üstünə _____	40
Uduzmuşuq _____	42
Günah ləkəsi _____	43
Dönə bilmirəm _____	45
Xəlvətdəki cəsəratim _____	47
Yağış üçün şeir _____	49
Yanlış yükləmə _____	50
Nə olsun ki, solaxayam _____	52
Tanrının əli sürüşür _____	53
Tərs köşə _____	55

Metafizik boşluğum _____	59
Axtarış _____	61
Nekroloq əvəzi _____	63
İnsan olmaq _____	65
Bu dünyaya sığa bilmək _____	68
Ruhum bir əmanət _____	70
Mən göylərə qalxan zaman _____	72
Qaytar məni _____	73
Qalmışam belə _____	74
İdrakımın sonu _____	75
İfadəsiz ağrım _____	79
Böyüklük _____	81
Atalar və tanrılar _____	83
Yazılmamış şeirim kimi _____	85
Dolmayacaq boşluq _____	87
Həyat _____	89
Kiçik etiraf _____	91
Dünyanın rəngi _____	94
Naqilsiz rabitə _____	95
Həmin gün görüşmək _____	96
Təbrik söyləyə bilmirəm _____	99
Günəşim _____	100
İzin ver dondurum səni _____	102
İllərin ötəsində _____	103
Bir az ağla _____	105
Kiçik etiraf _____	106
Kölgələr _____	107
Bir az xəyanət kimi _____	109
Bir bazar günü _____	111

Qalaqurma _____	113
Bu gecəki intihar _____	115
Həyatın bu üzü _____	118
Bir dəfə su gəlməyəndə _____	120
Yorğan məsələsi _____	122
Nağıllarımdakı səs _____	123
Küt qanacaqlar _____	124
Sükut _____	125
Dənizə pıçıltımdan _____	126
Qalıqlar _____	128
Qoy aldanım dilənçiyə _____	130
Göbələk kimi _____	132
Kanyondakı daş _____	133
Etalon daşı _____	135
Gecəqondu insanı _____	138
Elegiya _____	140
Qadın _____	142
Qalaqurma _____	145
Miqrasiya _____	146
Esselər _____	149
Laübalı suverenlik _____	151
Köç _____	154
Neftçinin topu _____	158
Ağrı içimə doğru müvazinətini itirir _____	161
Elm gücə xidmət etməlidirmi? _____	165
Çətin adam _____	168
Mənim xilasım və ya lakmus kağızı _____	171
Reputasiya _____	174
Qırmızı maqnitofon _____	177
Praqmatizm və düzlük _____	180

Ön söz

Azər Elşadoğlunu kəşf etdim. Bir insanı tanımaq üçün, bəlkə, bir ömür də kafi deyil, çünki insan xisləti o qədər mürəkkəb və o qədər ziddiyyətlidir ki, onu ömrünün sonunacan dərk etmək çətinidir. Amma bunun əksi də olur, həmişə eyni baxış bucağından boylandığı o insan bircə təsadüfdə sənin üçün kəşf olunur.

Mən Azərin utana-utana, sızıla-sızıla mənə təqdim etdiyi şeirlərini oxudum və gözlərim qarşısında körpəliyindən yetkin cavan olduğuna qədər tanıdığım o insanı kəşf etdim. Həmişə ifrat ata-ana tərbiyəsi əxz etmiş, mədəni, son dərəcə tərbiyəli bir cavanın ŞAİR olduğuna inandım və qətiyyənlə şəkk-şübhə etmədim ki, bu adam yaşadığı, nəfəs aldığı mühitdən tamamilə fərqli bir intellekt sahibidir. O bu dünyanın adamıdır – hamımız kimi qayğılar, maddi və mənəvi çətinliklər içində yaşayır, sevinci, fərəhi qədər sıxıntıları da olmamış deyil. Amma həm də bu dünyanın adamı deyil – özü üçün yaratdığı və sırf özünə aid bir aləmin adamıdır. Bu adam fikri və düşüncəsi etibarilə TƏKdir, gücünü və mənəvi enerjisini o Təklilik içərisində reallaşdırmağa sərf edir.

Azərin şeirləri bir fərdin yaşam tərzini, həyata, insana, dünyaya fərqli münasibətini əks etdirir və baxıb görürəm ki, onun şeir dililə ifadə etdiyi düşüncələri həmin o Təkliliyə alışan və eyni zamanda o Təklildən qurtulmağa can atan insanın könül harayıdır. Hər bir insan ömrünün sonuna kimi özünü dərk etməyə çalışır və özünü dərk elədikcə dünyanı da dərk etmiş olur. Azər bu bö-

yük dərketmənin əzablarını yaşayır. Əzab deyəndə qətiyən patoloji məna başa düşülməsin. Əslində, əzab çəkmədən yaşamaq mümkün deyil. Füzuli deyirdi ki: “Bu qəmlər ki, mənim vardır, bərin başına qoysan, Çıxar kafər cəhənnəmdən, gülər əhli-əzab oynar”. Əzabın böyüklüyü içində yatıb qalan sevinci də görmək, bir an belə ümidini itirməmək – bizim poeziyada ifadə olunan bu fikrin onlarla, yüzlərlə nümunəsi ilə qarşılaşmışıq. Və Azərdə də...

Bu dünyanın əzabından
ağır gələn sevinci var.
Ürəyimdə
bir sevincin sona yetmək səksəkəsi.
Əzabların arxasında
ümidlərin dirənci var,
Sevincimin arxasında
qəm gününün qorxunc səsi.

Sən də mənim kimi sevin
əzabların çoxluğuna.
Hər əzabda həyat üçün
bir çırpınan ürək yatıb.
Və üzülmə, bunca şeyin
bizim üçün yoxluğuna,
Axı Allah bu dünyanı
həmin yoxluqdan yaradıb.

Azərin əksər şeirlərində həmin o Əzabın doğurduğu çırpıntılar yaşayır. Yağışa elegiya yazır:

“...Yağış yağır,
bu yağışın sayəsində
gözlərimdə əks olunan kirli şəhər
eynəyimin şüşəsindən axıb gedir...”

“...Eynəyimin bu ləkəli şüşələri
daha pakdır bu şəhərdən...”

Amma mən Azərin şeirlərini yalnız Əzab, Təkliyin faciəsi kimi məhdud bir dairədə yozmaq fikrində deyiləm.

Şeir ilk növbədə, oxucuya poetik informasiya ötürməlidir. Şeir əzabdan da, sevincdən də yazılarda sənə –hissinə, duyğuna təsir etməlidir. Həm də təkcə şeirin aşılacağı poetik hissiyyat yox, düşüncə də, fikir də səni öz arıncı aparmalıdır. Azərin şeirlərində bəzən fikir hissiyyəti, ağıl ürəyi üstələyir. Gələcək şeirlərində bu nisbəti hissiyyatın xeyrinə dəyişdirmək lazımdır. Çünki “ağılla” yazılan şeirlərdə soyuqluq, quruluq, fikir söyləmək xəstəliyi üzə çıxır. Çalışsın ki, fikrini obrazlı ifadə etsin. Məsələn:

Həyat – sudan çıxarılan balığın
quruda çırpınmasıdır
– yaşamaq üçün;
Ölümsə
quruda çapalayanların
dənizdə də batması.

Və ya:

Dünya sənin gözündə dəyərsizdir, heç nədir,
Bir qara qəpik kimi nimdaş olub, köhnədir.
Mənimsə gözlərimi o qara qəpik tutub,
Vicdanım da sızlamır, böyründən təpik tutub.

Korluğuma üzülüb, ağlayıram mən indi.
Ağlayıram...
beləcə, dünya gözümdən düşür.
Bu dünyanı boşlamaq
– vallah, elə çətindi:
mənim öz göz yaşımda ayaqlarım sürüşür.

Sən də qəpik verirsən, mən də qəpik verirəm
yol qırağında qalan boynubükük qocaya.
Bu dünyanı bir qara qəpik sandığın üçün
sən dünyanı verirsən, mənsə qəpik, qocaya.

Misal gətirdiyim bu şeirlər fikir və hissiyyatın qovuşduğu nümunələrdir.

Təbii ki, hər bir insan üçün onun atası, anası daha əzizdir. İndi ataya, anaya ənənəvi priyomlarla sığallı təriflər yağdırmağın vaxtı keçib. Onların canlı obrazlarını şeir

rə gətirmək lazımdır. Azərin “Böyüklük” şeiri mənim də yaxşı tanıdığım atası – cəfakəş ədəbiyyat müəllimi, gözəl ziyalı Elşada həsr olunub və mən bu şeiri Azərin ən səmimi bir oğul etirafı hesab edirəm:

Sənə görə qaçmışam çox günahlardan,
bəzən qorxaraq,
bəzən adına xələl gətirməyim deyə.
Sən necə böyük bir varlıq imişsən
indi anlayıram ibtidai insanları;
səndən qorxmuşam günahımdan dolayı.
Sən böyüksən,
ibtidai insanların tanrılarından da böyük.
Mənsə...
böyüklüyünün qarşısında ibtidaiyəm.

Ümumiyyətlə, Azərin ata ocağı, pərvəriş tapdığı ana qucağı, doğulduğu o kəndlə bağlı şeirləri onun yaddaqalan şeirlərindəndir.

Azər Elşadoğlunun şeir yolunda atdığı addımlarını alqışlayıram və arzu edirəm ki, bundan sonra da yazacağı şeirlərdə inamlı olsun, özünə inansın.

*Vaqif YUSİFLİ,
filologiya elmləri doktoru*

Rəylər

Poeziyanın dəqiq tərifini vermək, mahiyyətini açmaq mümkün deyil. Ona görə ki, Allahın digər yaradışlara nisbətdə, insana verdiyi sonsuz sayda fərqli mahiyyətlər içərisində sözün xüsusi yeri vardır. Söz insanın digər varlıqlardan ali fərqlinin, ruhu ilə cismi arasındakı, daxili dünyası ilə ətraf mühitin vəhdətinin, cisim və hadisələrin ağlında inikasının sistemləşmiş səs formasıdır. Sözün formasını bir müstəvidə, sərhədlərini bir çevrədə yerləşdirmək mümkün deyil. Buna görə də poeziya ruhla zəkânın vəhdətindən doğan, həqiqət yüklü məna qatlarından formalaşmış sözlərin özünəməxsus rəqs formasıdır.

Azər Elşadoglunun şeirlərində də məhz bu özəlliklər öz əksini tapır. Onun şeir və essələrini oxuyanda, daha doğrusu, bir şeiri bir neçə dəfə oxuyanda belə qənətə gəlirəm ki, burada sözlər şairin ruhu ilə zəkasının harmoniyasından formalaşır və beləliklə, möhtəşəm poeziya nümunələri meydana gəlir. Bu şeirlər, müəllifin pak və ilahi məntiq ilə uzlaşmış, vətənpərvərlik, milli və bəşəri dəyərləri özündə ehtiva edən mənəviyyat sistemi ilə dərin mütaliəsinin, yüksək erudisiyasının, ensiklopedik biliklər sisteminin poeziya müstəvisində inikasıdır. Düşünürəm ki, məhz belə şeirləri hər dəfə təkrar oxuyanda yeni mənalar tapmaq mümkündür.

Müəllifin şeirlərində insanın özünə də qaranlıq qalan, çox vaxt anlamadığı daxili aləmi, pünhan düşüncələri təbiət hadisələri ilə bütövləşir, həqiqət məqamına çatmağa, beləliklə, Tanrıya qovuşmağa çalışır... Öz daxili dün-

yasına sığmayan şair nə demək istəyir, bəlkə də, axıra qədər özünün də tapa bilməyəcəyi bir şeyi – böyük həqiqətin sözlərdə əksini axtarır?..

*Sadiq QARAYEV,
yazıçı, biologiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru*

Azər Elşadoğlunun elmi şəxsiyyətinə çoxdan bələdəm. Onun yazıları isə daha çox akademik yüklüdür. Bu onun özünə xas olan dəst-xəttidir. Azər Elşadoğlunun qələmindən yaranan ədəbiyyat da elm rəngindədir. Mə-nə görə bu özəlliklə onun şeirləri və esseləri həm forma, həm də məzmun baxımından səciyyəlidir. Bəli, ədəbiyyatçı həm də alim olmalıdır. Çünki ədəbiyyat təkcə forma deyil, həm də dərin fəlsəfədir, ideya hadisəsidir.

Bu kitabda yer alan olduqca sağlam zəkaya əsaslanan esse və şeirlər Azərbaycan ədəbiyyatının fəlsəfi baxımından zənginləşməsinə töhfə verəcək – buna əminəm. Bir şeirində “Xoşbəxtlik tapılmır bu dünyada, qazanılır”, – deyir Azər bəy və əslində, çox mühüm bir bəşəri həqiqətə işıq tutur. Kitabdakı esselərdə müəllif həm də romantik notlara da toxunur, özü də gözəl təsvirlə özəl ahəng yaradır. “Laübalı suverenlik” adlı essədə xərçəng xəstəliyindən ruhunu səmalara təqdim edən dostunun tragediyasında müəllif elmi-akademik üslubdan uzaqlaşır və doğma hisslərin bəzəyi ilə tragik məzmun yaradır və mənəcə, çox uğurlu yaradır.

Ümidvaram, oxucu müəllifin ekzistensial dünyasında səyahət etməklə zənginləşəcək.

*Mail YAQUB,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru*

Bəzən mənə elə gəlir ki, insanlar varlıq aləmindəki müxtəlif nəsnelərin proyeksiyalıdır, məsələn, adam var ki, ona baxanda elə bilirsən, pula-paraya baxırsan. Adam var, onu görəndə yadına elm düşür, kitab düşür, mütə-

liə düşür, zalımoğlu sanki dünyaya gözü eynəkli, əli kitablı gəlib. Adam da var, ona baxanda ürəyin titrəyir, elə bil məscidə, Kəbəyə, Allaha baxırsan. Mən əziz dostum Azər Elşadoğlunu görəndə – bəlkə də, təəccüblənəcəksiniz – bir kitablıq düşündürücü, zərif, yormayan esse canlanır gözümün önündə. Oracan ki, hansısa qeybi səs Azər bəyi bir kəlmədə ifadə etməmi istəsə, heç düşünmədən ESSE ADAM deyərəm.

Konkret danışmaq lazım gələrsə, tutalım, “Mənim intervalım” adlı essesinin təsirinə düşmüşlüyüm var. Özü də yadımdadı, bir həftə ölüb qalmışdım həmin təsirdə. Məncə, o, dünyaya məhz esse yazmaq üçün gəlib. Və eşidəndə ki, bizim bu ESSE ADAMIN kitabı nəşr olunur, bəlkə də ən çox sevinənlərdən biri mən oldum. Kitab onsuz da hüzur verir, içində bir də Azər bəyin esseləri olacaqsa, bu artıq mənəvi katarsisdir.

*İlqar KAMIL,
yazıçı*

*Tərbiyəmdə əvəzsiz xidmətləri
olan babam Kərəm Nəsirovun
əziz xatirəsinə...*

Başlamayan Savaşlarım

Özümlə təftiş

Bir gün axtarsan məni, gəl axtar öz içimdə,
Mənim kim olduğumu bax onda öyrənərsən.
Mənəmmi gizlənmişəm bu geyimdə, keçimdə;
Əynimdəki bu libas mənimdirmi, görəsən?

İçimdə bir gecənin sükutunu gəzdirib,
səssizliyə gömmüşəm mən özümü beləcə.
Sözüm ünvan axtarır, ünvanını itirib,
Səfil kimi küçədə itir sözüm hər gecə.

Bil, mənim öz içimdə gəzdirdiyim başqa mən,
səninsə gözlərimdə bir başqa mən görürəm.
Mənim içimdəki mən, gözlərimdəki məndən
fərqləndiyindən ötrü utanıram, ölürəm.

Mən özüm də bilmirəm, kiməm, nəyəm, nəçiyəm.
Bu ziddiyyət içində axı kim tapar məni?!
Birin gözündə şah, birində dilənçiyəm,
Hər insanın gözündə bir nümunəm var mənim.

Tərifləmə, əzizim, mənə sözün düzün de;
İnsanların sayıtək çoxalmayım beləcə.
Bir başqa mən görməyim hər insanın gözündə,
Bu çoxluğun içində yox olmayım beləcə.

Əgər bu mənəmsə bəs, onlar kimdir, görəsən?!
Mən varammı, görəsən, heç yoxmuşam, sən
demə,
Özüm ola bilmədim, dəyişə bilmədim mən.
Diləyimlə dünyanı dəyişmək idi amma.

Məni mənim özümdən bircə libas ayırır,
Bu libassa əzəldən əynimə biçilməyib.
Soyunmaq istəyirəm bu libası alınmır,
Bir libaslıq mərifət inqilaba köklənib!

Bakı, 2011.

Bir az daş kimi

Əzabdan doğulan gizli bir ümid,
Kövrək qanadlarla uçan gümanlar.
Bağlı qapılarda nəhəng bir kilid,
Qırılan qanadlar, şikəst inamlar.

Qəlbimdə dəfn olan nakam ümidlər,
İçimdə ümidlər məzarlığı var.
Soyuq başdaşları, soyuq məzarlar...
Bax, beləcə mənim qəlbim daşlaşar.

Sorma məndən niyə belə soyuğam,
Mən soyuq olmasam, yaram qanayar.
Hər insan içimə bir daş ötürüb,
Kim daşqəlblilikdə məni qınayar?!

Bakı, 2011.

Yağışa elegiya

Yağış yağır.

Göylər yenə bu şəhərin səmasında
kirlənmiş yaş əllərini
üzümüzə yaxıb gedir.

Yağış yağır,
bu yağışın sayəsində
Gözlərimdə əks olunan kirli şəhər
eynəyimin şüşəsindən axıb gedir.

Yağış yağır, duzlu yağış
– günahlara şahid olan səmaların
kirpiyindən üzülərək.

Yağış yağır, kirli yağış
– səmaların gördükləri günahların
arasından süzülərək.

Yağış yağır, çox şıdırğı;
qalınlığı kəndir kimi.
Bu yağışdan tutub göyə qalxmaq ola.
Sonra göydən leysan kimi
ləkələnmiş insanlığın təpəsinə axmaq ola.

Yağış yağır,
ləkələnir eynəyimin şüşələri.
Bu yağışla qusullanır, təmizlənir;
axıb gedir bu şəhərin küçələri.
Yorub məni bu şəhərin çirkinliyi,
bulaşığı,
gözlərimin günahlarla atəşkəsi,
barışığı...

Eynəyimin bu ləkəli şüşələri
daha pakdır bu şəhərdən;
daha məsum
gözümdəki doymaq bilməz həvəslərdən.

Silmə daha bundan belə eynəyimin şüşəsini,
qoy bir az da mən kor baxım bu dünyaya;
onsuz koram.
Silmə, gülüm, yadırğasın gözüm qoy öz peşəsini,
Onsuz da mən öz ruhumun gözlərindən kor baxıram.

Bakı, 2012.